

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ПАЛАЦ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

XI міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти»

(12 – 14 березня 2020 р.)

**Програма науково-практичної конференції
«КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД
ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ОРІЄНТИР
МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ»**

Київ – 2020

Система освіти тільки тоді може вважатися ефективною, коли її результатом буде компетентна особистість, котра володіє не тільки знаннями, моральними якостями, але вміє адекватно діяти у відповідних ситуаціях, застосовуючи здобуті знання і беручи на себе відповідальність за дану діяльність.

І. Татаренко

Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом сучасного освітнього процесу, що визначає результати навчання, спираючись на їх описи в термінах компетентностей, та спрямовує освітній процес на формування й розвиток основних і предметних компетентностей особистості.

Результатом такого процесу є сформованість загальної компетентності людини, що є інтегрованою характеристикою особистості.

Є. Чернишова

Компетентність – це досвідченість суб'єкта у певній життєвій сфері.

І. Бех

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

Модератор конференції

Ольга Михайлівна Канзюба,
директор Донецького обласного палацу
дитячої та юнацької творчості

КОМПЕТЕНТІСНА КОНЦЕПТУАЛЬНА ПАРАДИГМА:
МОДЕРНІЗАЦІЙНА ІННОВАЦІЯ ЧИ МОДЕРНІЗАЦІЯ
ТРАДИЦІЙНОГО ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Тетяна Миколаївна Соколенко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач методичного відділу ОПДЮТ

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДОНЕЦЬКОГО
ОПДЮТ ЗА КОМПЕТЕНТІСНИМ ПІДХОДОМ

Ольга Михайлівна Канзюба,
директор Донецького ОПДЮТ

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Олена Миколаївна Гриненко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач гуманітарно-науково-
технічного відділу ОПДЮТ

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В
УМОВАХ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Оксана Іванівна Сушко,
кандидат філологічних наук, доцент,
керівник гуртка ОПДЮТ

**КОНЦЕПТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА
ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО
ПІДХОДУ**

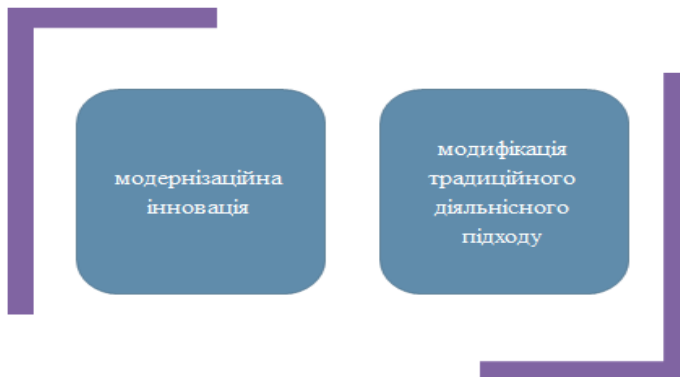
Соколенко Тетяна Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувачка методичного відділу

Інновації - нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери.

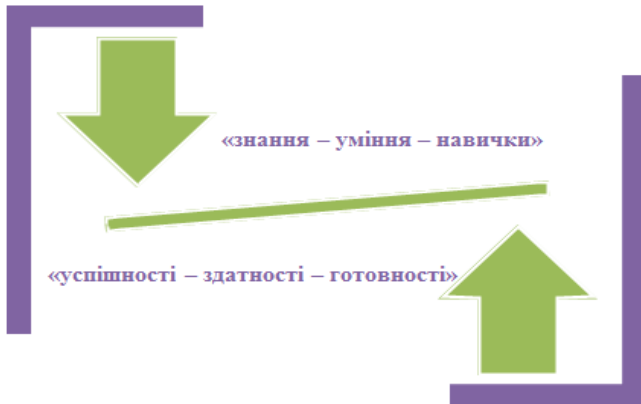
Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми й методи навчання та виховання, в організацію спільної діяльності вчителя та учня, вихованця. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів та цілих колективів.

Традиційно-діяльнісний підхід здійснюється в умовах урахування особистісних якостей дитини з наданням їй можливості вибору змісту, форм і методів, темпу навчальної діяльності. За таких умов холерик має свободу вибору, прояву власної ініціативи, йому не треба бунтувати. Меланхолік і флегматик отримують підтримку відповідно до своїх можливостей і крок за кроком поступово набувають упевненості в собі. Сангвінік має змогу вільно висловлювати свої думки, пропозиції, які враховуються і педагогом, і однолітками. Отже, формується ініціативна, самостійна, творча особистість, яка не боїться брати на себе зобов'язання й може сміливо самореалізовуватися.

Компетентнісна концептуальна парадигма – ?

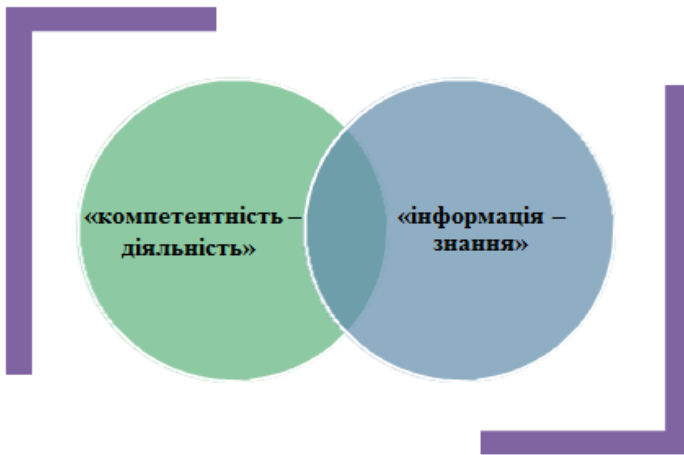

Серед фахівців побутує думка, що «компетентність» постає альтернативою класичній тріаді «знання – уміння – навички», що була наріжним каменем попередньої педагогіки. Проте перехід від «знань – умінь – навичок» до «успішності – здатності – готовності» позбавлений чіткої психолого-педагогічної розробки.

Чи має теорія компетентнісної освіти ознаки парадигмальності?

Чи має теорія компетентнісної освіти ознаки парадигмальності? Навряд. Оскільки її впровадження мотивоване не народженням принципово нового визначення людини як суб'єкта, не діалектичним зняттям або революційним розривом з попереднім науковим досвідом, а суперечністю суспільного буття, посиленням розвитком сучасних інформаційних технологій.

Можливо, пару «компетентність – діяльність» треба розглядати в контексті пари «інформація – знання». Під тиском сучасних реалій традиційні концепти втрачають звичну структурованість, але ситуація ускладнюється тим, що не народжуються новітні концепти. Так, ми отримуємо абсолютно наукове визначення інформації, але в гуманітарній науці воно залишається незастосовним, складно поєднуються з тими характеристиками інформації, що цікавлять точні науки. Так само і поняття компетентності, народжене в стихії практичної економіки, потрапляючи до концептуального тла тих гуманітарних наук, де

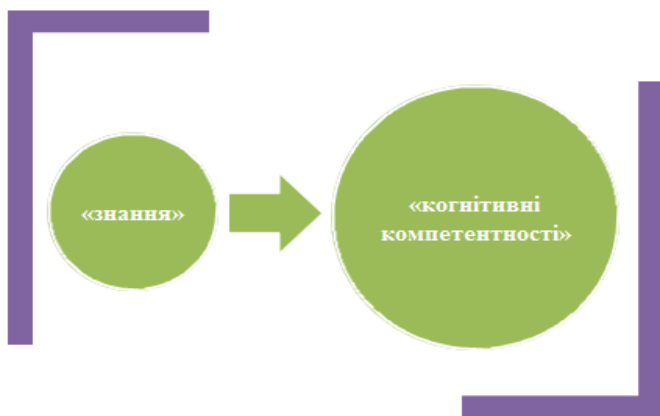
математичні методи не можна прямо застосовувати, починає співіснувати з традиційними категоріями філософії, психології, педагогіки.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з питань компетентнісного підходу переконує, що його імплементація на початковому етапі не так вирішує конкретні розбіжності освітнього процесу, як породжує теоретичні проблеми розуміння самого предмету педагогічної науки.

Однією з надважливих умов адекватної теоретичної розробки компетентнісного підходу є спеціальне дослідження закордонного контексту його становлення. На жаль, вітчизняний дискурс залишається абсолютно самореферентним і замкненим. Навіть у публікаціях останніх років джерельна база досліджень майже виключно складається з праць українських та російських авторів, розвідки ж європейських або американських науковців добираються без обґрунтованих критеріїв репрезентативності. Це призводить до примноження теорій замість конкретного, документального визначення змісту компетентнісного підходу в тих контекстах, де він був започаткованим.

Така ситуація ускладнюється нормативним навантаженням компетентнісної термінології в межах юридичного та адміністративного вжитку. Так і не набувши повноти наукового концептуального визначення термінологія компетентнісної парадигми перетворилася на регулятиви освітньої діяльності, призводячи до суто номінальних перетворень, коли, наприклад, традиційна категорія «знання» перетворюється в новітню ідіому «когнітивні компетентності». Звичайно, такі номінальні перетворення ніяк не стосуються суті справи, що полягає в принциповому перегляді змісту і форм освітньої діяльності.

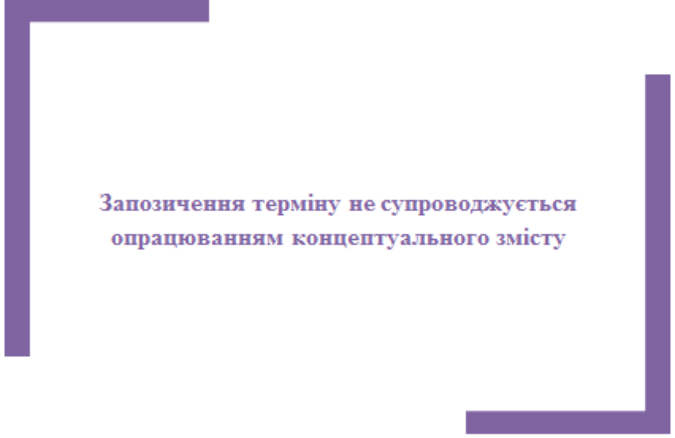

Аналіз праць вітчизняних дослідників, які розробляли концепцію компетентностей, виявив певну тенденцію до нівелювання факту термінологічного запозичення ключового концепту «компетентність». Перед нами доволі типова ситуація, коли запозичення терміну не супроводжується опрацюванням того концептуального змісту, до якого цей термін був прив'язаним, і як наслідок, термін починає своє нове життя, ніби з чистого аркуша, позбавлений будь-якої передісторії, емпіричних контекстів, концептуальної та функціональної пам'яті. Натомість на наших очах зростає дискусія щодо компетентностей, позбавлена видимого та зрозумілого зв'язку з самим функціонуванням інститутів освіти.

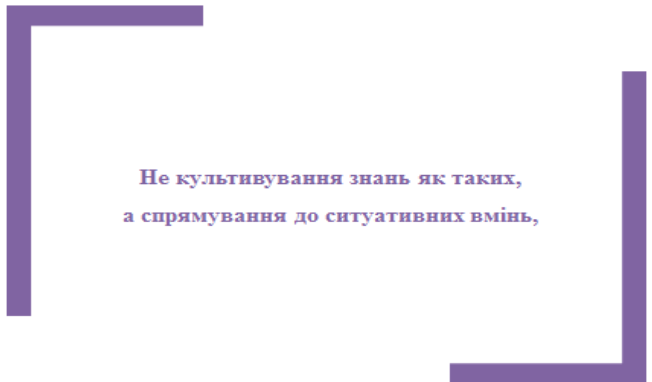
Фундаментальна тріада «знання – вміння – навички» традиційної педагогіки досить часто протиставляється «компетентностям» як деякий четвертий елемент.

Можливо, краще говорити саме про зміну домінанти в середині тієї ж самої тріади «знання – вміння – навички» на елементі вміння, підтвердженого результатами.

Запозичення терміну не супроводжується
опрацюванням концептуального змісту

Не культивування знань як таких, що вимагало академічного підходу до здобуття навичок через теоретичне засвоєння предмету, а спрямування до ситуативних вмінь, набуття яких не обмежується академічним засвоєнням теорії та має відповідати нагальним потребам ринку праці та суспільних процесів.

Не культивування знань як таких,
а спрямування до ситуативних вмінь,

З такої точки зору, компетентність не є нещодавно відкритою сутністю, а виступає певним методологічним інструментом перебудови традиційної схеми освітньої діяльності та її природи.

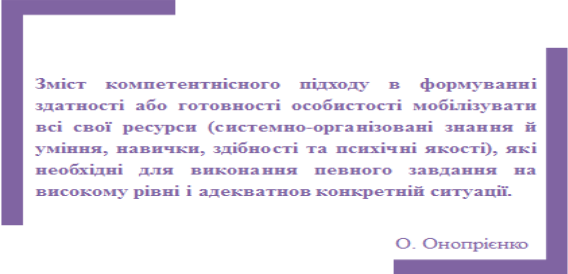
Чинники порівняння	Традиційний підхід	Компетентнісний підхід
Мета	Формування розвинутої гармонійної особистості	Формування конкурентоспроможної особистості
Орієнтація на	Знання, вміння, навички	Знання, вміння, навички, ставлення, мотивація, цінності, реалізація способів діяльності
Суть	Поступове формування спочатку знань, потім умінь та навичок, розвиток інтелектуальної складової для відтворення знань ("знання про всяк випадок")	Інтеграція інтелектуальної та навичкової складових діяльності. Проектування життєвих ситуацій та формування навичок творчого використання знань
Принцип утворення	Зміст навчання формується "від мети"	Зміст навчання формується "від результату"

Однак більшість дослідників схильні вважати, що компетентнісний підхід в усіх значеннях і аспектах найбільш глибоко зображує модернізаційні процеси.

Компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію провідної освітньої парадигми з переважною трансляцією знань на створення умов для опанування комплексом ключових, загальногалузевих та предметних компетенцій, тобто у зміщенні

кінцевої мети освіти зі знань на компетентність, адже компетентність передбачає не лише наявність знань у певній галузі, а й наявність певної кваліфікації, і головне – можливість і право, повноваження виконувати певний вид роботи.

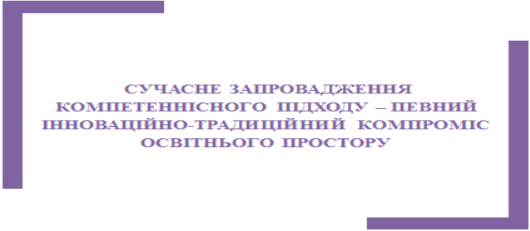
О. Онопрієнко досліджувала концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті, враховуючи досвід закордонних учених (Cl. Beelisle, M. Linard, B. Rey, L. Turkal, N. Guignon, M. Joras), який пов’язує зміст компетентнісного підходу в формуванні здатності або готовності особистості мобілізувати всі свої ресурси (системно організовані знання й уміння, навички, здібності та психічні якості), які необхідні для виконання певного завдання на високому рівні та адекватності в конкретній ситуації, тобто відповідно до мети й умов перебігу конкретної дії.

Зміст компетентнісного підходу в формуванні здатності або готовності особистості мобілізувати всі свої ресурси (системно-організовані знання й уміння, навички, здібності та психічні якості), які необхідні для виконання певного завдання на високому рівні і адекватно в конкретній ситуації.

О. Онопрієнко

Сучасне запровадження компетентнісного підходу – певний інноваційно-традиційний компроміс освітнього простору.

СУЧАСНЕ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
КОМПЕТЕННІСНОГО ПІДХОДУ – ПЕВНИЙ
ІННОВАЦІЙНО-ТРАДИЦІЙНИЙ КОМПРОМІС
ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

МОДЕЛЮВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

(досвід Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості)

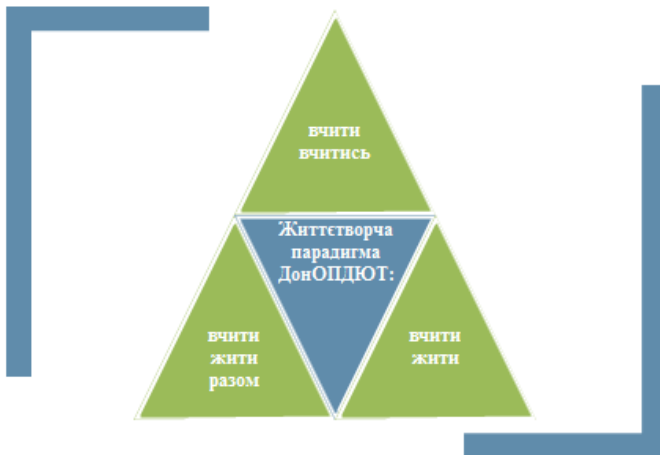
Ольга Михайлівна Канцова
директорка Донецького обласного галузевого
дитячої та юнацької творчості

Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості (ДонОПДЮТ) був заснований у 1982 році в місті Донецьку й успішно працював до 2014 року. У 2015 році був переміщений у місто Слов'янськ, де відновив навчально-методичну і виховну роботу з позашкільної освіти в Донецькій області.

Станом на 01.01.2020 року в закладі працюють 87 педагогів, контингент вихованців - 3987 дітей.

Педагогічний колектив усвідомлює, що традиційна освітня парадигма поступилася місцем новій, в основі якої – формування життєвої компетентності дитини, що передбачає мобільність знань, гнучкість методів і критичність мислення, тобто здатність використовувати наявні знання та вміння на вищому рівні, переносити їх у різні ситуації, застосовувати практично, робити правильні висновки.

Освітній процес у закладі будується на засадах компетентнісного підходу, про що свідчить життєтворча парадигма ДонОПДЮТ: навчити вчитись; навчити жити; навчити жити разом.

Саме тому головними функціями в освітньому процесі закладу визначені функції компетентнісного підходу: операціональна (виявлення рівня знань, умінь, навичок, які визначають рівень компетентності), діяльнісно-технологічна (конструювання змісту освіти), виховна (посилення виховної складової освітнього процесу), діагностична (діагностики досягнутих рівнів сформованості компетенцій).

Компетентнісний підхід, який є визначальним в організації освітньої діяльності закладу, спрямований на подолання розриву між освітою і життям, спонукав нас до створення **моделей** компетентнісної освітньо-виховної діяльності, в основі яких – особлива філософія освіти, пов'язана з запитамі сучасного життя.

Педагогічна філософія ДонОПДЮТ - дитино центрична модель, оскільки дитина – найвища цінність на Землі.

Ми поступово відійшли від традиційної системи освіти, яка формувала знанневий підхід до навчання. Компетентнісний підхід дозволяє перемістити акцент з процесу накопичення знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку здатності практично діяти й творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних життєвих ситуаціях. Чому за основу впровадження компетентнісного підходу взяли саме моделювання? Ми виходимо з того, що в умовах інноваційної політики України в галузі освіти відбувається зміна методологічних засад управління.

Моделювання – це метод дослідження різних явищ і процесів, вироблення варіантів управлінських рішень. Моделювання зосереджене на заміщенні реальних об'єктів їх умовними зразками, аналогами. Методом моделювання описуються структура об'єкта (статична модель), процес його функціонування і розвитку (динамічна модель).

На передній план висувається системний підхід, моделювання цілісних освітніх та педагогічних структур.

Модель це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, креслення.

Модель дозволяє чітко визначити компоненти, які утворюють систему, схематично розглядати зв'язки між ними, порівнювати зв'язки всередині моделі, генерувати ідеї. Виходячи з концептуальних положень щодо компетентнісного підходу, ми визначили **стратегію** та **основні завдання компетентнісно орієнтованої освіти** та відповідні **компетенності** за напрямками діяльності. Визначення компетенцій дозволило згрупувати їх як **вектор виміру та запитів сучасного життя** (додаток 4).

Додаток 4

Виокремлені та наповнені змістом такі групи компетентностей: особисто-якісні, соціальні, особистісно-світоглядні, соціально-професійні. І на цій основі побудована *модель компетентного життєвого простору дитини (додаток 6)*.

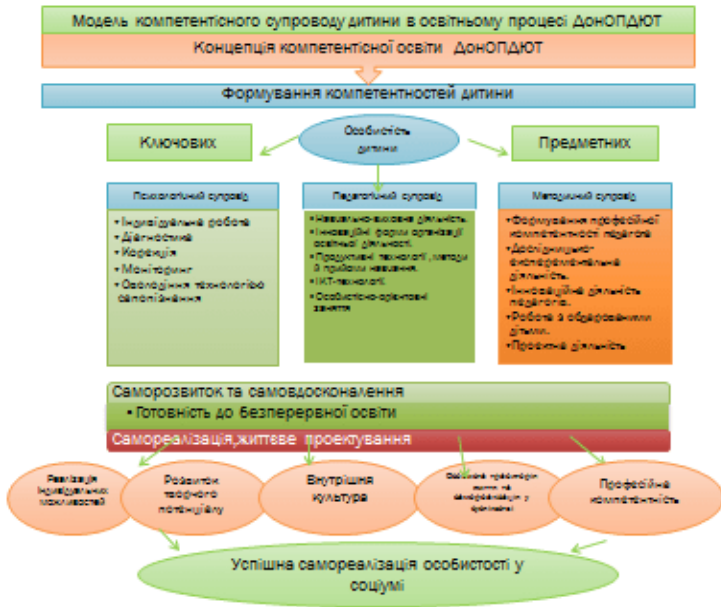
Додаток 6

Головним вважаємо навчити дітей проєктувати та формувати модель життєдіяльності, модель успішної людини.

Важливою складовою освітнього процесу є компетентнісний супровід дитини в освітньому просторі ДонОПДЮТ.

Зробити цю роботу цілеспрямованою та системною допомагає модель компетентнісного супроводу дитини (додаток 7).

Методологічну основу моделі складає Концепція компетентнісної освіти ДОНОПДЮТ.

Виокремлюємо ключові та предметні компетенції та головні напрями супроводу: психологічний, педагогічний, методичний та їх наповнення.

На меті саморозвиток та самовдосконалення, готовність до безперервної освіти.

Визначальним є життєве проектування спрямоване на успішну самореалізацію особистості у соціумі, що має на увазі реалізацію індивідуальних можливостей, розвиток творчого потенціалу, внутрішня культура, особиста траєкторія життя та самореалізація у суспільстві, професійна компетентність.

Основний наголос у конструюванні й побудові освітнього змісту в умовах ДонОПДЮТ робиться саме на формуванні надзвичайно важливої компетентності – знань, умінь і практичних навичок творчого мислення, творчого вирішення поставлених завдань та самостійного *творчого зростання*.

Саме ця компетентність є найважливішою характеристикою діяльності зростаючої особистості у закладах позашкільної освіти, оскільки саме тут ці процеси набувають значної позитивної динаміки та є суттєвою характеристикою якості освітнього процесу.

Сутність останньої становить комплекс уже сформованих знань, відповідних умінь і практичних навичок з їх застосуванням особистістю в освітньому процесі закладу позашкільної освіти. Саме цей комплекс покладено в основу *моделі компетентного випускника ДонОПДЮТ*.

Додаток 8

У даній моделі виокремлюємо чотири групи компетентностей (додаток 8):

➤ *соціальні* (громадсько-відповідальна, комунікативна, гуманна, ініціативна);

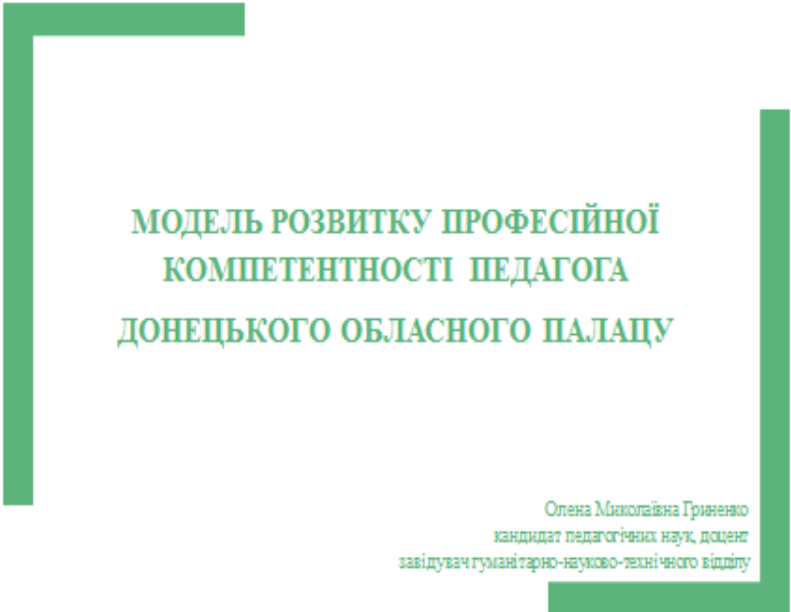
➤ *особистісно-якісні* (творча, готова до самовдосконалення, психологічно здорова, відповідальна за рішення, готова до самооцінювання);

➤ *особистісно-світоглядні* (культурна, морально-свідома, духовно зріла, естетично розвинена);

➤ *соціально-професійні* (готова до навчання протягом життя, має базові предметні знання, готова до самореалізації, медіа освідчена).

Використання технології моделювання спонукає до принципової зміни в організації освітнього процесу ДонОПДЮТ, в управлінні ним, в діяльності педагогів і керівників гуртків, в способах оцінювання освітніх результатів вихованців.

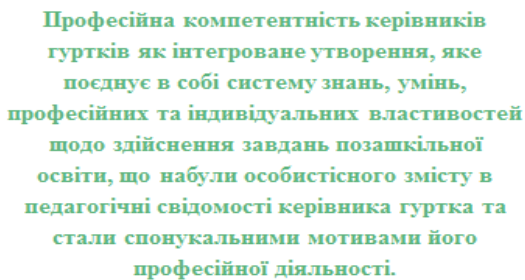
Практика показує, що впровадження компетентнісного підходу за технологією моделювання дозволяє поєднати теоретичні параметри з практичною діяльністю і надати освітньому процесу цілеспрямований та системний характер.

**МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА
ДОНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ПАЛАЦУ**

Олена Миколаївна Гриненко
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач гуманітарно-науково-технічного відділу

Педагог є носієм нових освітніх і суспільних змін. Саме через це необхідним є приведення професійного рівня педагогів (у нашому випадку керівників гуртків) у відповідність до вимог сьогодення, до індивідуально-особистісних та виробничих потреб з максимальним врахуванням власних можливостей і потреб педагогів, їхніх здібностей, формування потреби та здатності особистості до самовдосконалення.

Професійна компетентність керівників гуртків як інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних властивостей щодо здійснення завдань позашкільної освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника гуртка та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності.

Ураховуючи різні наукові позиції щодо сутності та структури феномена професійної освіти, ми розглядаємо їх як інтегроване утворення, яке поєднує в собі систему знань, умінь, професійних та індивідуальних властивостей щодо здійснення завдань позашкільної освіти, що набули особистісного змісту в педагогічній свідомості керівника гуртка та стали спонукальними мотивами його професійної діяльності.

В організації науково-методичної роботи щодо запровадження компетентнісного підходу до організації освітнього процесу спираємось на певні критерії.

Організація науково-методичної роботи складається з таких критеріїв:

- методологічно-змістовний;
- діяльнісний;
- рефлексивний.

показників:

- правовий;
- методологічний;
- комунікативний;
- дидактичний;
- психолого-педагогічний;
- дослідницько-аналітичний;

рівнів розвитку професійної компетентності керівників гуртків:

- низький;
- середній;
- достатній;
- високий.

Також виходимо з того, що професійна компетентність справжнього педагога-позашкільника формується через систему професійних педагогічних компетенцій:

- когнітивно-технологічної;
- методичної;
- комунікативної;
- соціальної;
- психолого-педагогічної;
- проєктно-рефлексивної;
- інформаційно-технологічної;
- управлінської;
- полікультурної та ін.

Організація науково-методичної роботи

Критерії

- методологічно-змістовний,
- діяльнісний,
- рефлексивний

Показники

- нормативно-правова,
- методологічна,
- інформаційна,
- комунікативна,
- дидактична,
- психолого-педагогічна,
- дослідницько-аналітична компетентності

Рівні розвитку професійної компетентності керівників гуртків

- низький,
- середній,
- достатній,
- високий

Система професійних педагогічних компетенцій

□ когнітивно-технологічної

□ методичної

□ комунікативної

□ соціальної

□ психолого-педагогічної

□ проектно-рефлексивної

□ аутопсихологічної

□ інформаційно-технологічної

□ управлінської

□ полікультурної

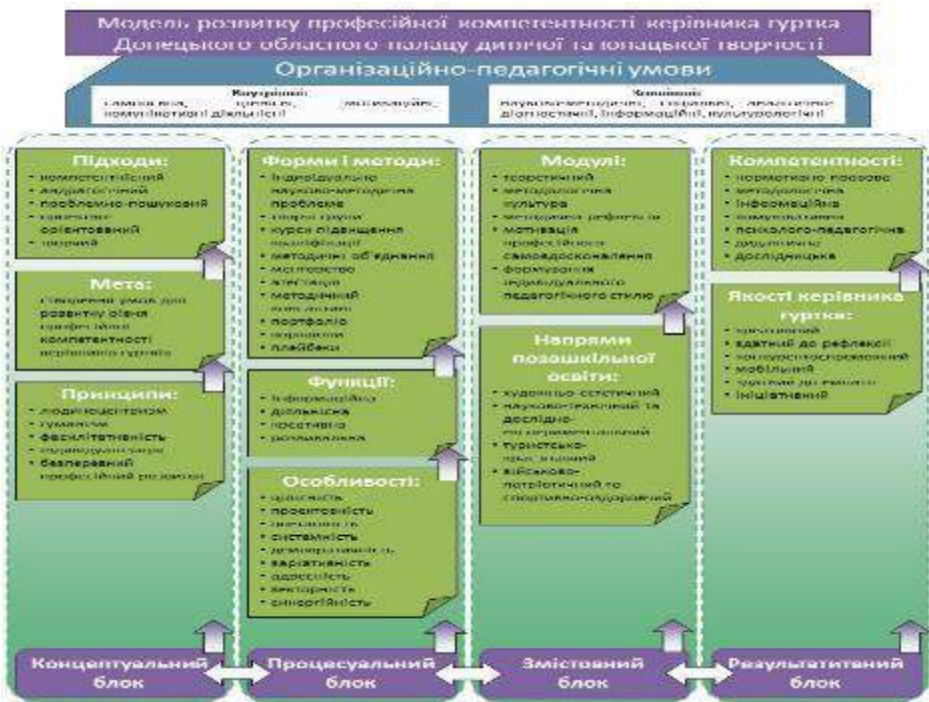
□ валеологічної

□ загальнокультурної

Виходячи з вище зазначеного створено *модель розвитку професійної компетентності керівників гуртків ДонОПДЮТ*. Визначені організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівників гуртків, виокремлюємо внутрішні та зовнішні умови.

Модель складається з чотирьох блоків:

- концептуальний, що спирається на науково-методологічне підґрунтя та враховує особливості позашкільної освіти, визначає мету, підходи, принципи;
- процесуальний - форми, методи, функції, особливості;
- змістовний, у якому визначено модулі та напрями позашкільної освіти;
- результативний, який передбачає очікувані якості та компетентності керівника гуртка.

З метою цілеспрямованого, системного впровадження моделі, розроблено *організаційно-педагогічні умови реалізації моделі розвитку професійної компетентності керівників гуртків ДонОПДЮТ*:

- науково-методичні;
- культурологічні;
- соціальні;
- аналітично-діагностичні;
- інформаційні;
- організаційні;
- самоосвітні;
- ціннісні;
- мотиваційні;
- комунікативні;
- діяльнісні.

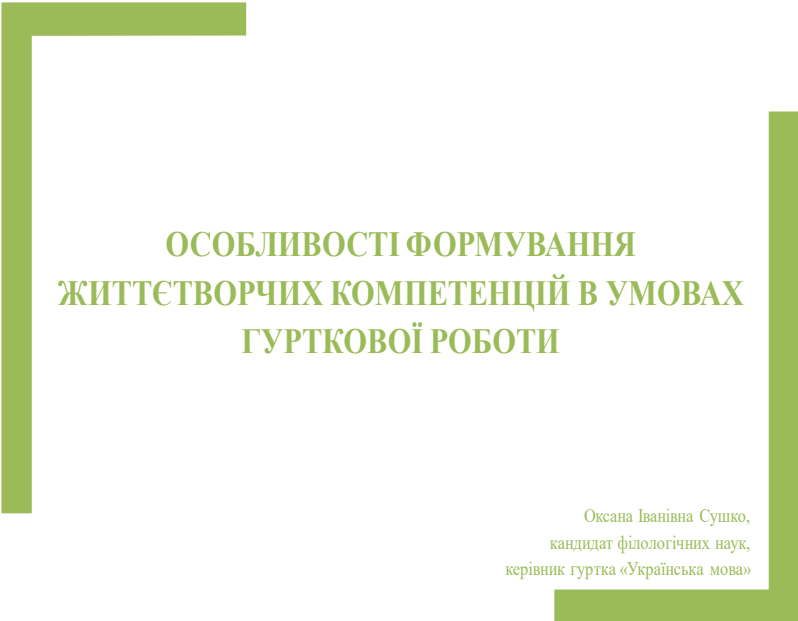

Модель розвитку професійної компетентності керівників гуртків ДонОПДЮТ стала основою для створення **професійного стандарту керівника гуртка ДонОПДЮТ**, який визначає:

- особисті компетенції та компетентності педагога;
- комунікативну компетентність;
- вимоги до володіння технологією цілісного педагогічного процесу;
- психологічну складову стандарту.

Моделювання процесу розвитку професійної компетентності керівників гуртків дозволяє бачити проблему як у цілісності, системності, так і виокремлювати складові процесу. І є еталоном для організації цієї роботи у Палаці.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
ЖИТТЄТВОРЧИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В УМОВАХ
ГУРТКОВОЇ РОБОТИ**

Оксана Іванівна Сушко,
кандидат філологічних наук,
керівник гуртка «Українська мова»

В основу формування життєтворчих компетентностей гуртківців покладено педагогіку життєтворчості.

Педагогіка життєтворчості – це педагогіка спрямована на плекання дитини як суб'єкта життя, надання допомоги їй у визначенні життєвої стратегії та побудові життєвої траєкторії, пошуках сенсу життя, його повноти й культури, пізнанні життя як результату життєздійснення.

ПЕДАГОГІКА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ =

це педагогіка спрямована на плекання дитини як суб'єкта життя, надання допомоги їй у визначенні життєвої стратегії та побудові життєвої траєкторії, пошуках смислу життя, його повноти й культури, пізнанні життя як результату життєздійснення.

У науково-педагогічних студіях життєтворчість визначають як духовно-практичну діяльність особистості, спрямовану на проєктування, планування, програмування та творче здійснення нею свого індивідуального життя.

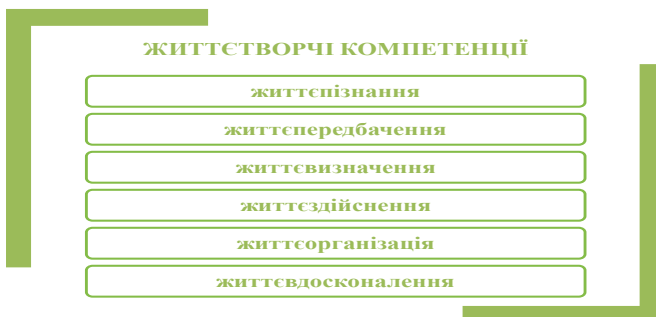
Життєтворча компетентність входить як компонент до:

- структури життєвої компетентності особистості;
- життєстійкості;
- життєздатності;
- життєтворчих компетенцій;
- функціональних компетенцій;
- професійної компетенції.

У свою чергу у життєтворчій компетенції виокремлюють:

- життєпізнання;
- життєпередбачення;
- життєвизначення;
- життєздійснення;
- життєорганізації;
- життєвдосконалення.

В організації освітнього процесу з формування життєтворчої компетентності виходимо з того, що структура життєтворчої компетенції складається з чотирьох блоків:

- аксіологічний;
- когнітивний;
- операційний;
- поведінковий.

Особливо важливим вважаємо перший блок – **аксіологічний**. Тому що, українське суспільство переживає складний період переходу до цінностей нової епохи, переосмислює систему загальнолюдських цінностей.

Система виховних заходів національно-патріотичного спрямування, коли гуртківці безпосередньо долучаються до витоків наших звичаїв і традицій, що в майбутньому житті дозволить їм передавати найкращі надбання нашого народу прийдешнім поколінням. Так, зокрема, улюбленим святом гуртка є *обласний фестиваль Різдвяних традицій "Різдвяне диво"*, який проводиться під егідою департаменту Донецької облдержадміністрації та на який ми їздимо зі своєю кутею, пампухами, варениками, узваром, дотепними гуморесками та колядкою. І перемагаємо!

Поведінковий елемент життєтворчої компетентності

Велику увагу приділяємо тому, щоб наші гуртківці могли спілкуватися зі своїми ровесниками з інших міст України. Ця робота є для нас надзвичайно плідною, бо більшість вихованців ніколи не покидала межі своїх населених пунктів. А тому наші поїздки до *Львова, Миколаєва, Слов'янська, Краматорська* для дітей є справжнім відкриттям як привабливості рідної країни, так і життєвих поглядів, захоплень і переконань їхніх ровесників, які живуть і творять у різних регіонах України.

Оскільки на заняттях гуртка пропагуються найкращі духовно-моральні цінності, серед яких одне з чільних місць відводимо людській вдячності, наші вихованці завжди знаходять можливість висловити слова найщирішої подяки всім, хто сприяє організації такого радісного спілкування з творчими, цікавими, небайдужими людьми (листи-подяки, статті, концертні номери тощо). А ще цінність різних творчих поїздок полягає в тому, що діти мають чудову нагоду поспілкуватися з керівниками гуртків,

які є для них авторитетними людьми, у неформальній обстановці, обговорюючи проблеми, що виходять за межі тематики гурткової роботи з метою кращого розуміння тих чи тих життєвих орієнтирів.

Другий блок – **когнітивний**. На заняттях гуртка "Українська мова" вихованці не просто отримують додаткову (правда в межах шкільної програми) інформацію про певні мовні явища, вони самі стають дослідниками тих чи тих проблемних питань, розвиваючи в собі такі життєво необхідні якості, як: спостережливість, наполегливість, уміння працювати в групі, уміння формувати аргументи на підтвердження своєї думки, уміння робити правильні висновки.

Так, наприклад, при вивченні простого односкладного речення вихованці гуртка отримали картки, на яких було речення:

1. Знаю силу слова: воно гостріш штика...

На уроці української мови діти розглядали речення такого типу як таке, що не має підмета. Тому цілком правильно на занятті гуртка аналізують запропоноване речення як просте, присудкове, односкладне. Тоді вихованці отримують картки з другим реченням.

2. Я знаю силу слова: воно гостріш штика...(В. Сосюра).

Я знаю силу слова: воно гостріш штика...

В. Сосюра

У цьому випадку вони знаходять підмет і кваліфікують це речення як просте двоскладне. Тоді ставимо їм запитання: хто виконавець дії в другому реченні? (Я). А хто виконавець дії в першому реченні? (Я). І виходимо на проблемне питання: як же ми змогли встановити виконавця дії в першому реченні, якщо там нема підмета (тобто предмета чи явища, якому приписується виконання дії)? І в цій частині активізується пошукова робота: гуртківці починають розмірковувати, полемізувати, деякі гіпотези викликають добродушний сміх у класі. Особливо в таких робочих ситуаціях радує те, що діти не хочуть "здаватися" й отримати готову відповідь, а продовжують шукати розв'язання проблеми. Оскільки наші вихованці навчаються в санаторній школі-інтернаті, іноді роботу над нетиповими питаннями залишають на вечір і вже після самопідготовки в тісному товариському колі знаходять або гіпотези, або цілком правильні відповіді, чим потім дуже пишаються. Принагідно зауважимо, що в процесі такої колективної роботи вихованці гуртка вчать вибудовувати систему комунікації в умовах полеміки, зорієнтовану на дотримання правил доброго тону й правил культури мовлення, що є дуже важливим для молоді людини в новітній період.

Операційний елемент чітко прослідковується у залученні вихованців до пошуково-дослідницької роботи на заняттях гуртка "Українська мова". І якщо в школі така робота зводиться в основному до написання робіт на конкурс МАН, то гурток дає можливість долучитися до такого роду діяльності навіть тим дітям, які не є відмінниками чи "хорошистами". А тому наші гуртківці є активними учасниками науково-дослідних конференцій, зокрема, науково-дослідної конференції педагогів і вихованців ДонОПДЮТ *"Пошуки. Знахідки. Відкриття!"*, на яких ми гідно представляємо розвідки на різні лінгвістичні теми, як-от: *Кодування деяких ментальних особливостей українського та польського народів у*

семантиці фразеологічних одиниць; Місце і роль загадки в системі української фразеології; До проблеми концептуалізації образу українця в контексті європейської інтеграції тощо. Сподіваємося, що такого спрямування робота сприяє увиразненню розуміння дітьми специфіки й багатогранності життєвого простору та місця в цьому просторі кожної людини.

Компетенція життєвого самовизначення.

Окремим чинником життєтворчості вважаємо виявлення професійної зорієнтованості, що веде до саморозвитку та самореалізації особистості. Ми розуміємо, що далеко не всі наші вихованці оберуть професію вчителя, проте наша залюбленість у власну професію, наші скромні досягнення на ниві педагогічній підводять гуртківців до розуміння того, як важливо відбутися в обраній професії. А тому дуже приємно, що наші випускники, які навчаються в різних вишах України, розповідають при зустрічі про те, як допомагає їм у дорослому житті, досвід, здобутий у гуртку.

І насамкінець коротко про оцінки. Бо всяка праця мусить бути хоч трохи поцінована – і це певна мотивація до формування життєтворчої компетенції. У цьому аспекті ми маємо значно більші можливості, чим у ЗОШ, де вчитель, на жаль, не може оголошувати оцінки на весь клас. А гуртківцям ми можемо на повні груди говорити про їх досягнення, оскільки наші оцінки - це грамоти, дипломи, сертифікати учасників, друковані праці (*додаток есе Ганна-Марія, поданого на конкурс "Мій Шевченко"*).

Наші оцінки - це також бурхливі оплески, яскраві світлини й гордість батьків, що є потужною підтримкою для дитини на шляху її особистісного зростання. Такий підхід до механізму формування життєтворчої компетентності гуртківців дозволяє виокремити пріоритети роботи гуртка:

- Найдорожча цінність – людське життя;
- Якісна освіта – сяйво людського життя;
- Найбільше багатство – багатство людських стосунків;
- Найвища краса – краса людських взаємин.

ПРІОРИТЕТИ РОБОТИ ГУРТКА:

Найдорожча цінність – людське життя

Якісна освіта – сійво людського життя

Найскладніше мистецтво – мистецтво життєтворчості

Найбільше багатство – багатство людських стосунків

Найвища краса – краса людських взаємин

